

*Bijdrage namens de provincies, gemeenten en waterschappen voor het Algemeen Overleg
Klimaat en Energie 7 oktober 2020*

- NOVI en RES'en
- Kernenergie, biomassa en geothermie geen grootschalig onderdeel van RES tot 2030
- Netcapaciteit blijft zorgenkind
- Nieuwe postcoderoosregeling baart gemeenten zorgen

De decentrale overheden willen benadrukken dat zij trots zijn op het RES-proces tot nu toe. Ondanks corona zijn de concept-RES'en op tijd en met mooie ambities ingediend. Hier hebben gemeenten, provincies en veel andere betrokken samen aan gewerkt. Natuurlijk zijn er ook kansen en knelpunten, maar door de samenwerking van onderop, leren we op een nieuwe manier samen ambities waar te maken.

NOVI en RES'en

In de Regionale Energie Strategieën wordt op dit moment hard gewerkt aan het uitwerken van de landelijke doelstelling van 35 TWh voor duurzame energie. Daaronder verstaan we voornamelijk wind op land, zon op daken en soms op land, geothermie en aquathermie. De drie decentrale overheden zijn blij met de boodschap van de minister van BZK dat wind op land onderdeel is van het Klimaatakkoord en dat dit ook onder de NOVI wordt gegarandeerd. Een andere boodschap hindert het participatieve proces op lokaal niveau. Terwijl gebiedsgericht werken en dus lokaal de juiste afwegingen maken en draagvlak creëren juist in het breed gedragen Klimaatakkoord zijn onderstreept.

Wij vragen de ministers van EZK en BZK duidelijkheid te laten geven over het proces van de RES'en in relatie tot de NOVI.

Kernenergie, biomassa en geothermie geen grootschalig onderdeel van RES tot 2030

In de Regionale Energie Strategieën is door decentrale overheden de doelstelling 35 TWh vol enthousiasme omarmd. Wel met de spelregels uit het Klimaatakkoord, wat inhoudt dat regio's de hoeveelheid duurzame energie zelf bepalen en ook de verdeling van soort energie. Omdat de energie in 2030 uitgevoerd moet zijn en vergunning in 2025 verleend, kunnen 'nieuwe technologieën' niet worden meegenomen in deze plannen.

Netcapaciteit blijft zorgenkind

De decentrale overheden zien de huidige en voorziene knelpunten op het gebied van netcapaciteit als een groot risico voor het slagen van de energietransitie. Zo bestaat het risico dat er op de korte termijn aan onvoldoende projecten subsidie wordt toegekend, vanwege het ontbreken van een door de netbeheerder afgegeven transportindicatie. Ook reeds gehonoreerde projecten lopen in sommige gebieden nu al het risico niet te worden gerealiseerd omdat de gevraagde transportcapaciteit niet tijdig beschikbaar is. Een transportindicatie geeft immers geen garantie op beschikbare capaciteit. Ook wordt door ons gevreesd dat aan projecten waarvoor geen transportindicatie vereist is – de projecten die geen elektriciteit opwekken – eerder subsidie wordt toegekend.

De provincies voelen zich verantwoordelijk voor de coördinatie van de regionale energie-infrastructuur en voeren daartoe momenteel (onderling en met andere overheden) ook gesprekken.

Wij zien veel mooie voorstellen in de initiatiefnota van D66 met de titel: 'De ruggengraat voor goedkope en schone stroom, het elektriciteitsnet van de toekomst'. Verder pleiten wij er voor dat netbeheerders doorlopend blijven investeren in netcapaciteit. In een ideale situatie zou bij het afgeven van de transportindicatie de al vastgestelde maar nog niet gerealiseerde uitbreidingen wel al worden meegenomen. En wij pleiten er voor meer mogelijkheden te creëren door alternatieve oplossingen voor beperkte netcapaciteit. Hierbij denken we aan oplossingen zoals een subsidiering van korte termijn opslag en een beperking van de aansluitcapaciteit voor zonneparken voor een gedeelte van het piekvermogen.

Daar waar mogelijk is systeemefficiëntie gewenst, maar de andere pijlers onder het KA, namelijk draagvlak en ruimte zijn voor decentrale belangrijke drivers. Als de (kosten voor) netwerkuitbreiding nu enige meetpunt voor haalbaarheid wordt aangeduid, doet dit de regionale bottom-up gesprekken geen recht.

Nieuwe postcoderoosregeling baart gemeenten zorgen

De Postcoderoosregeling (Regeling Verlaagd Tarief) is een belangrijk middel voor het bouwen van draagvlak voor de energietransitie. De oude regeling wordt vervangen door een nieuwe regeling. Voor de koepels geldt dat de Postcoderoosregeling (PCR) een middel moet zijn dat draagvlak voor energietransitie vergroot door burgers te laten meedoen en meeprofiteren.

Dat het een subsidie wordt met veel minder administratieve rompslomp is positief, net als dat de geldstroom voor coöperaties zekerder wordt. Echter zijn er nog steeds een aantal bedenkingen bij de vernieuwde PCR. Zo zijn de bedragen die genoemd worden in het finale advies van het PBL een verbetering ten opzichte van het conceptadvies, maar in veel gevallen nog steeds een verslechtering ten opzichte van de huidige regeling. Ook vallen door de strakke limieten aan de grootte van projecten initiatieven buiten de boot. Gemeenten zijn bezorgd dat daardoor coöperaties zullen gaan afhaken. Dit terwijl uw Kamer herhaaldelijk vraagt om meer zonnepanelen op daken en uit VNG onderzoek blijkt dat (commerciële) dakeigenaren daar zelf onvoldoende heil in zien. Een Postcoderoosregeling helpt om meer 'zon op dak' voor elkaar te krijgen. Ook vraagt uw Kamer om meer burgerparticipatie en een betere verdeling van de lusten en lasten bij de energietransitie. Energiecoöperaties zijn juist belangrijk voor draagvlak en een goede verdeling van lusten en lasten, en zouden dus ondersteund moeten worden met een goede, vernieuwde Postcoderoosregeling.

Om de nieuwe regeling tot een succes te maken is het volgende nodig:

- *Realistische subsidiebedragen die een terugverdientijd van ongeveer 7 jaar mogelijk maken, zoals genoemd in het Klimaatakkoord. De regeling moet niet bedoeld zijn om beleggers te lokken, maar voor inwoners met een duurzaam hart is een terugverdientijd richting de 10 jaar of meer eenvoudigweg veel te lang.*
- *Een ruimer totaalbudget zodat projecten geen vertraging oplopen;*
- *Meer ruimte voor ambitieuze grote projecten of juist kleine projecten met veel draagvlak om subsidie te krijgen. Dit betekent dat de harde limieten aan de grootte aangepast moeten worden.*
- *Een overgangsregeling van minimaal een half jaar tussen de regelingen. Dus tot 31 juni 2021 moet er een keus zijn tussen de twee regelingen. Vele coöperaties die nu een project in voorbereiding hebben raken anders in tijdnood en haken af.*

Toelichting:

Het Klimaatakkoord benadrukt het belang van kleinschalige opwek van wind- en zonne-energie voor het realiseren van de klimaatopgave samen met burgers. Door burgerinitiatieven voor gezamenlijke duurzame-energieprojecten te stimuleren komen de lusten van deze projecten ook bij de mensen zelf terecht en kunnen zij zelf meebeslissen over de aanpak. Het draagvlak voor energietransitie groeit hierdoor.

De Postcoderoosregeling (PCR) is een belangrijk middel om dit voor elkaar te krijgen. De PCR is in de afgelopen jaren met succes gebruikt voor een groot aantal duurzame-energieprojecten van onder andere energiecoöperaties. De regeling zorgt ervoor dat het voor burgers

aantrekkelijk is om mee te investeren in gezamenlijke zon- en windprojecten. Het heeft daarmee bijgedragen aan de spectaculaire groei van burgerinitiatieven en energiecoöperaties, die via deze regeling burgers laten samenwerken aan duurzame energieprojecten.

Een goede PCR is daarom van groot belang voor de decentrale overheden, omdat juist voor hen de uitdaging is om de energietransitie met draagvlak voor elkaar te krijgen. De PCR is alleen effectief als deze regeling voor burgers financieel aantrekkelijk genoeg is. Dit maakt dat aantrekkelijke subsidiebedragen nodig zijn om via de regeling aan draagvlak werken. Daarnaast helpt PCR helpt bij het realiseren van duurzame energie op plekken waar het wenselijk is om dit te plaatsen maar die niet het goedkoopst zijn, zoals bijvoorbeeld middelgrote daken. Op deze manier helpt de PCR ook met de wens van veel burgers en bestuurders om niet enkel afhankelijk te zijn van commerciële partijen die vooral gedreven worden door economische perspectieven in hun investeringen.

De subsidiebedragen uit het advies van PBL blijken uit berekeningen in veel gevallen waar inwoners veel investeren te leiden tot een duidelijke verslechtering van de financiële aantrekkelijkheid, waarbij nieuwe projecten vaak minder opleveren dan projecten in de oude regeling. Dit maakt dat burgers ook minder snel in nieuwe projecten willen meedoen en investeren, waardoor deze projecten niet van de grond zullen komen. Hoewel prijzen van zonnepanelen dalen, zijn de gunstigste (en dus goedkoopste) locaties vaak al vol gelegd. Dit betekent dat niet zomaar uitgegaan kan worden van dalende kosten bij coöperatieve projecten. In het Klimaatakkoord wordt genoemd dat *“Uit de evaluatie van de salderingsregeling uit 2016 is onder andere gebleken dat men bereid is te investeren in zonnepanelen als de terugverdientijd tussen circa 5 en 9 jaar is”*¹. Omdat de Postcoderoosregeling een vergelijkbaar doel heeft als de salderingsregeling voor mensen zonder eigen dakoppervlak, zou hiervoor ook de in het Klimaatakkoord genoemde terugverdientijd van circa 7 jaar moeten gelden. Indien dit niet het geval is dreigen mensen af te haken.

De totale hoogte van de subsidiepot houdt ook te weinig rekening met succes van de nieuwe regeling. Als het groeiende succes van burgerinitiatieven en energiecoöperaties doorzet, zullen veel projecten vertraging oplopen of niet gerealiseerd worden omdat er onvoldoende budget beschikbaar zal zijn. Daarom is het van belang dat het plafond van de nieuwe PCR opgehoogd wordt en ruimte biedt voor deze groei.

De nieuwe PCR geeft ook minimum- & maximumgroottes aan voor projecten om binnen de regeling te vallen. Hierdoor vallen aan de ene kant bijvoorbeeld (kleine) dorpsmolens met veel draagvlak niet binnen de regeling, en aan de andere kant kunnen (grote) ambitieuze burgerinitiatieven geen doorgang vinden. Omdat beide uitersten wel heel waardevol zijn voor de transitie zouden deze niet uitgesloten moeten worden. Een mogelijke oplossing is een afbouwend subsidiebedrag boven een bepaald maximum (in plaats van een harde limiet), en meer mogelijkheden voor kleine burgerinitiatieven waarbij de gemeente sturing geeft (zoals een dorpsmolen).

De nieuwe PCR heeft zeker ook een aantal goede kanten. De versimpeling naar een subsidie die naar de burgerinitiatieven gaat is een welkome administratieve verbetering. Het mogen meenemen van deelname bij verhuizing maakt het ook makkelijk voor burgers om mee te doen. Een update aan de regeling is daarmee ook wenselijk.

De conclusie: zet in op een vernieuwde PCR die aantrekkelijk is voor burgers door de subsidiebedragen financieel aantrekkelijk te maken en de subsidiepot te vergroten zodat een groter aantal projecten doorgang kan vinden.

¹ Klimaatakkoord, pagina 180